

sv. tri jerarba

XVII v.

adam vukov

o problemu trajanja

(nastavak sa 7 strane)

Kad su totalitarni fireri poželili da im se ljudi kao u kamenom dobu *nesvesno žrtvuju* ne mareći za trajanje svoje, potražili su poslušnost golim naturalnim mehanizmima, pribegli su porođavanju gole biološke ideologije — rane. Oni vrlo dobro shvataju da ukidanje socijalne svesti i defikacija bioloških realiteta ukida žudnju dubokog *ja* za trajanjem. O-tuda je i divljačko gušenje spontane umetnosti jedan od niza totalitarnih pokušaja ukidanja svesti o tajanju, društvene svesti. Poetska logika u-ništava se biološkom logikom: *Jedes Tier paart sich nur mit einem Genossen der gleichen Art. Meise geht zu Meise, Fink zu Fink, der Storch zur Störchin, Feldmaus zu Feldmaus, Hausmaus zu Hausmaus, der Wolk zur Wölklin usw.*

Ova biološka logika da poljski miš može živjeti samo s poljskim mišem, a kućni samo s kućnim, pretstavlja logiku koja se može nazreti iza današnje tragične podjeljenosti sveta. To je logika biološka a izraženo u društveno-političkim terminima ona je totalitarna.

Želiti trajanje prostim okazivanjem poslušnosti biološkom mehanizmu nikako ne znači biti čovečan na jedan način koji bismo mogli ceniti kao estetski vredan. Prosto okazivanje poslušnosti totalitarnom mehanizmu smrti sa klasičnom je jasno-

ISPRAVKA

U prošlom, 52-om broju omaškom je izostavljeno ime prevodioca pesama Tadeusa Ruževića i pesme «Mladost Cirila Zlobeča. Pesme navedenih autora preveo je s poljskog, odnosno sa slovenačkog jezika Petar Vujičić.

Ovom prilikom Redakcija se izvinjava prevodiocu zbog ovog slučajnog propusta.

ćom obradeno u pripoveci Borhertovoj — «sus više neće da kopa». Ova priča pretstavlja epos naših dana i otklikava svojim jednostavnim kvalitetom mnoštvo kvanitativnih manifestacija današnjeg sveta koje su sve prožete jednim osnovnim otporom čoveka biološkom mehanizmu usmrćivanja.

(Kunjavni vojnik Isus zadužen je na Istočnom frontu da kopa grobove. On mesecima zariva ašov u smrznutu zemlju, pretvoren u roba smrti, i nikakav drugi smisao za njega ne postoji. Svojim ašovom taj setni vojnik otvara put ljudima s kojima živi, uvodi ih na slepi drum konačnosti, zatučen i obuzet melanholijom.

Jednog dana on odbija da kopa. Saslušavaju ga, prete mu, pitaju ga za razloge, ali on razloga nema, on pošto neće da kopa).

Ova savremena priča je paradokso svoje vrste: Isus neće da kopa, odbija sili poslušnost, neće da služi smrti, neće dakle da ubija pa je teoretski zato antifasista, čovekoljubac i estetski vredan lik. Međutim mi izrikom tvrdimo da je to prosto odbijanje da se služi animalnoj ideji jednako samoživjivoj individualizaciji. U Isusovoj pasivnosti se ne vidi želja da se traje radi drugih. On beži iz ropstva smrti i animalnog biološkog mehanizma i zato se može pretpostaviti da je njegova nesvesna želja i motiv baš želja za trajanjem. Ali tragedija je u tome što on hoće nesvesno da traje, baš kao što je sve do maločas nesvesno služio sistemu nesvesnog žrtvovanja. On odbija poslušnost tom sistemu da bi se uvukao u sebe. On se ne bori protiv animalne ideje i ne zamenjuje je ljudskom idejom tojest neidejom — suštinom ljubavi.

On ne želi da nade sadržaj života, on traži samo trajanje, tojest formu života. Umesto da devalorizira vreme on ga valorizira! Vreme mu nije sredstvo, on se pretvorio u insektu čija je jedina strast trajanje

a jedini sadržaj vreme koje bi on želeo večno da ima.

(Umetnik koji iznade pasivne oblike egzistiranja otkriva ustvari a-trofiranu, izopačenu, i perverznu strast za trajanjem. Pošto je problem trajanja odista jedan od osnovnih umetnikovih rudnika, to će umetnik neizbežno stvarati dela s pasivno egzistentnim bićima pa će i njegovi junaci a s njima i on sam nesvesno žudeti za trajanjem, biće na neki način nečovečni.

Ipak bismo želeli da odmah izdvojimo umetnika od njegovih ličnosti. Kafka je stvorio apsolutno pasivna bića. Kafkini junaci su polarizovani u vakuumu pasivne agresije pa je razumljivo da je i sam umetnik intenzivno proživljavao stanja svojih junaka, i da je čak sve svoje karaktere stvorio na osnovu svojih psihičkih sadržaja. A ipak taj umetnik nije identičan svojim junacima, on je štaviše aktivno biće čiji je ideal socijalno trajanje. Evo kako Kafka sam osuđuje totalitarno, biološko trajanje insekatskog sveta i kako mu suprotstavlja umetnikovu socijalnu koncepciju trajanja:

Gustav Janouch u knjizi «Gespräche mit Kafka» kaže na jednom mestu kako je sa Kafkom razgovarao o Platonovom idealnom uređenju države. «Ja sam» kaže Janouch «zaključio čitajući Platonovo delo da je pesnik svoju Državu derivirao iz Zajednice.

Kafka reče: «To je sasvim razumljivo. Pesnik pokušava da ljudima pridoda druge oči i da time preinači stvarnost. Zato su pesnici zapravo državnoopasni elementi jer žele da je promene. Država i sa njom sve njene poslušne sluge žele naime samo da trajus. Ovaj pesnik insekatskog sveta uistinu je bio svesni borac protiv totalitarne države i njene koncepcije trajanja, i sasvim joj je jasno suprotstavljao državu koja se ne razdvaja od Zajednice, od socijalnog organizma. Samo zahvaljujući svojoj aktivnoj svesti umetnik je mogao da shvati smisao stanja u kome žive žrtve totalitarne države, jedan krajnje alijeniran smisao jednog apsolutno pasivnog stanja.

*

Jednoga dana kad se čovekova brzina i brzina svetlosti izjednače (?) problem trajanja će izgubiti svoj sadašnji vid. Ali danas je osnovni čovekov zadatak baš devalorizacija vremena.

Znam da sada pišem ovako jer sam se disciplinovao i primorao da se rugam želji za večnim životom, i znam da ću čim me uhvati reuma ludu želiti da živim, ali ostajem kod izjave da je cenjenje vremena biološki i robno-novčano fetišiziranje vremena, i to u najvulgarnijem smislu izreke «vreme je novac».

Sekundi su postali zlatnici i ko ih ima više, više vredni. Čovek ne želi da istroši svoje zlatno runo jer ga nisu svi istrošili. Problem trajanja sa svojim fetišiziranjem vremena koje čoveku kao individui preostaje, neizbežno uključuje ljude u uzorak ponašanja u koji ih bacaju i robno-novčani odnosi sa svojim fetišiziranjem novca. Kao što je klasični robnonovčani aliéné (tvrđica, lihvar, imućnik i svaki rob novca) ophrvan zavisivši prema onima koji imaju novac tako je i rob trajanja njom okužen. Buržoa je spreman da ubija radi novog kapitala pa je i subjekt koji žudi veći život spreman da ubija radi svog trajanja. Kad buržoa vidi da mu izmiče novac on pada u grozni afekat obezvlašćenog, podivlja, u krvi tenkovima guši pobune i revolucije, kasapi, grize, besni i kao francuski general, onaj čuveni francuski general koji je bio guverner Alžira, uzaludno se kandidovao za predsednika republike i ugušio junsku pobunu: — Luis Eugène Cavaignac Isto tako i vod hidrogenske sile koji žudi za trajanjem može da se uplašiti pred sopstvenom smrću i da padne u subjektivni afekat obezvlašćenog, da oseti kako mu izmiče zlatno vreme, da podivlja i uništi čovečanstvo s pomisliju: kad ja nestajem nek nestaju i ostali. Bombu zato treba osetiti iz subjektivnih ruku jer je subjekt gnjio, izjedea individualističkim porokom, strašću za trajanjem po svaku cenu.

MRTVO STOLJEĆE

Mrtvo stoljeće ustaje
s bijelom zorom na čelu
ko redovnica.
Strašno i tibo!
Suprotstavite se smrti.
Smrti!
Smrti!
Utapljam se.

CIRKUS KLUDSKY, SJEDALO BR. 461

Cirkus.
Galerija.
Sjedalo br. 461.
Kolombina
se solaci, solaci.
Svi gledaju.
Nitko ne vidi,
da se drži zubima.
Penje se. Već je pod šatorom.
Masne primjedbe.
Požudan smijeh.
Sad spušta i zadnji veo.
Oni je gledaju.
Grizu očima
njeno tijelo meko.
Plješću.
Lijepa bedra ima.
Valovita prsa.
Plješću,
i podsmjehuju se
njenoj patnji,
i sramote je.
Vidite: životinja
plješće čovjeku.
Čovjek je životinja.
Životinja je čovjek.
Ventil puca.
Lavovi bjesne.

Sa slovenačkog preveo
Branko HEČIMOVIĆ

Srećko KOSOVEL

ČOVJEKU S ONU STRANU UMA

Tvoje su oči mrtvorodena zvana u oluji svijeta.
Hladan putuješ zemljom u kojoj za te nema nadabnuća.
Tvoj korak ponire prazno u snijegove bespuća:
sam si u prostoru strašnom, zgažena crna planeta.

Nevidljiv pjevač odveo je bod tvoj u mrak šuma
i sad si brat paprati. Misao ti je korov, i jezik sjena.
Sad si brat bića što tumaraju, i sam zvijer uvrijeđena
na kraju s onu stranu sunca, na cesti s onu stranu uma.

Tko je to zaronio tvoje tijelo u tamdre sna
turobnu istinu otkriješ ubu ludog princa?
Ti si ugledao na istom grotlju cvijet i zločinca,
i mrtvi sanjar u tebi samo još bolnom slutnjom zna

da je Ljepota negdje na križ razapeta,
da su okrvavljene zore i proljeća okaljane.
O, pokrij usta mukom, sam usred zavidanib dana
tvoj glas je mrtvorodeno zvano u oluji svijeta!

Vesna PARUN

RUKA

Vetar — valcer leluja
pet malib igračica — grančica.
Uokvirene u ogledalu
blešte.
Teški orman zavidi im na veštini.

Pet malib igračica
tuguje u belini.

NEVINOJ LIVADI

ne boj se
misam došla da te silujem
došla sam da me opiješ
daj mi naruče tvog mirisa
obuci me u suze od lišća
lepotom me nabrani
rosom napoji

primi me rukama od cveća
i uspavaj na laticama

Dolores ČACE